

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu
i Sądowi Rejonowemu
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 11 maja 2012 r.,
zażalenia strony pozwanej
na postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania zawarte
w pkt. 3 i 4 wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 7 września 2011 r.,

- 1) oddala zażalenie;**
- 2) zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego na rzecz powoda D. P. kwotę 600 (sześćset) zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z 7 września 2011 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego jego powództwo o zapłatę i odstąpił od obciążenia powoda kosztami procesu w instancji odwoławczej. Jako podstawę tego rozstrzygnięcia Sąd wskazał art. 102 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., bowiem uznał, że zachodzi szczególny wypadek, o którym mowa w powołanym przepisie, uzasadniający - w oparciu o zasadę słuszności - odstąpienie od obciążenia powoda obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów zastępstwa procesowego.

W zażaleniu na postanowienie o kosztach postępowania apelacyjnego z 7 września 2011 r. pozwany wniósł o jego zmianę przez zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne oraz o uchylenie rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym i o jego zmianę poprzez odmowę przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi. Skarżący zarzucił, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane z naruszeniem art. 102 k.p.c. przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że zaistniał szczególny wypadek, wskazujący na zastosowanie zasady słuszności. Stwierdził nadto, że brak było podstaw do przyznania pełnomocnikowi reprezentującemu powoda z urzędu kosztów postępowania zażaleniowego, bowiem nie złożył on odpowiedzi na zażalenie, która by zawierała stosowny wniosek o przyznanie wynagrodzenia.

Powód wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego, w tym wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu, które nie zostało uiszczzone w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady orzekania o kosztach procesu adekwatnie do jego wyniku i odpowiedzialności za ten wynik. Ustawodawca nie skonkretyzował

w przepisie pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawiając sądowi ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, nie publ.). Możliwość odstąpienia od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania, wprowadzona w art. 102 k.p.c., stanowi dyskrecjonalną kompetencję sądu rozpoznającego sprawę. Podstawę do zastosowania tego przepisu stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe (wyrok z 15 lipca 2004 r., V CK 648/03, nie publ.). Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem, jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności.

Ustalenie, czy konkretne okoliczności mogą być uznane za „wypadki szczególnie uzasadnione”, ustawodawca pozostawia swobodnej ocenie sądu, która następuje niezależnie od przyznanego zwolnienia od kosztów sądowych (postanowienia Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, nie publ.; z 13 października 2010 r., I CZ 100/10, nie publ.; z 19 stycznia 2011 r., V CZ 91/10, nie publ.; z 9 lutego 2011 r., V CZ 97/10, nie publ.). Nie oznacza to jednak, by stosowanie tego przepisu mogło następować w sposób całkowicie dowolny (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10, nie publ. oraz z 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, nie publ.).

Chociaż kwestia trafności i zasadności skorzystania z tego uprawnienia podlega, co do zasady, kontroli Sądu wyższego rzędu, to jednak ewentualna zmiana zaskarżonego postanowienia o kosztach powinna ograniczać się do sytuacji wyjątkowych (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, nie publ. i z 1 października 2010 r., I CZ 142/10, nie publ.).

Wbrew zarzutom żalącego się, Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie wyjaśnił, z jakich przyczyn zastosował art. 102 k.p.c., jako podstawę rozstrzygnięcia

o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny wypowiedział się w tej kwestii najpierw w związku z rozpoznaniem zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Okręgowego co do kosztów postępowania przeprowadzonego przed tym Sądem, wydane na podstawie art. 102 k.p.c. Odwołał się przy tym do charakteru roszczenia dochodzonego przez powoda, okoliczności, które zadecydowały o wyniku postępowania w sprawie oraz do sytuacji osobistej powoda, a mianowicie tych jego cech, które powodują nasilające się odczuwanie krzywdy w związku z czynnościami procesowymi zakończonymi w lutym 2006 r. Sąd Apelacyjny wskazał nadto na sytuację majątkową i zdrowotną powoda ustaloną w sprawie. Tożsame okoliczności, bez ponownego ich przytaczania, zadecydowały o zastosowaniu przez Sąd Apelacyjny art. 102 k.p.c., jako podstawy rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Pozwany w zażaleniu na to orzeczenie nie przytoczył takich argumentów, które by pozwalały zakwestionować stanowisko Sądu Apelacyjnego.

W postępowaniu apelacyjnym powód był reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, któremu w pkt 4 wyroku z 7 września 2011 r. Sąd Apelacyjny przyznał ze środków budżetowych Skarbu Państwa wynagrodzenie w wysokości 6.642 zł brutto. Jako podstawę tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny powołał § 2 ust. 3, § 6 pkt 7, § 13 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, § 19 do 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.). Trafnie zauważył skarżący, że pełnomocnik powoda nie złożył odpowiedzi na zażalenie ani też wniosku o zasądzenie na jego rzecz wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi w postępowaniu zażaleniowym wraz z oświadczeniem o jej nieopłaceniu. Przytoczona przez Sąd Apelacyjny podstawa prawna przyznania pełnomocnikowi powoda wynagrodzenia sugeruje, że obejmuje ono również wynagrodzenie za zastępstwo powoda w postępowaniu zażaleniowym (§ 13 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia). Wysokość przyznanego wynagrodzenia odpowiada jednak taryfowej stawce wynagrodzenia za zastępstwo powoda w postępowaniu apelacyjnym (75% z 7.200 zł oraz należny podatek od towarów i usług).

Nie ma zatem podstaw ku temu, by wysokość tę obniżyć w związku z zażaleniem pozwanego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ k.p.c., orzeczono jak w pkt 1, o kosztach postępowania zażaleniowego - stosownie do art. 108 § 1, art. 98 § 1 i 3, art. 122 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 4, § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).